

Т. В. Майорова
д. е. н, професор, завідувач кафедри
інвестиційної діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ДИСБАЛАНСИ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ

За усіма формальними ознаками в Україні функціонує фондовий ринок. Є попит і пропозиція на цінні папери, їх біржовий та позабіржовий обіг, брокерські та дилерські компанії, реєстратори, депозитарна система, фондові біржі, орган державного управління ринком (НКЦПФР) і т. д. Однак у сучасному вигляді, фондовий ринок України функціонує в «особливому» форматі, не виконуючи при цьому свою ключову функцію – сприяння залучення інвестицій в економіку країни та забезпечення переливу фінансового капіталу між галузями та сферами економіки.

Чому так відбувається? На жаль, фондовий ринок України працює переважно на фінансування дефіциту державного бюджету – у структурі обсягу біржових контрактів з цінними паперами частка ОВДП за січень-вересень 2017 року склала 92,7%. У порівнянні – за 2016 рік ця частка становила 89,24% [1].

Лідером вітчизняного фінансового ринку є банківська система, у якій акумульовано понад 95 % усіх фінансових активів, втім формує вона свій інвестиційний портфель переважно з державних цінних паперів – ОВДП (96% на кінець липня 2017 року), у той же час у цінні папери нефінансового сектору вкладено лише 3,5% [2].

Банківським установам сьогодні вигідно купувати ОВДП, середньозважена доходність за якими становить на початок вересня 14,4%, своєю чергою середньозважена вартість кредитних ресурсів становить за цей же період 13,9%. При тому, що кредитний ризик є набагато вищим, ніж інвестиційний ризик при придбанні ОВДП. Подібне становище і в інших фінансових небанківських

установах, для яких такі вкладення є більш доходними, а ніж приміром банківські депозити, середньозважена вартість яких складає лише близько 8%.

Така ситуація свідчить про те, що держава випускаючи і продаючи ОВДП банкам і небанківським установам зменшує їх можливості фінансувати реальний сектор економіки.

Найгіршим сегментом фондового ринку України є ринок корпоративних цінних паперів, зокрема, акцій. В усьому світі цей ринок займає важливе місце серед ринків капіталів, саме він визначає інвестиційний клімат у країні, сприяє залученню й перерозподілу інвестиційного капіталу у перспективні сфери економіки. Але не в Україні!!! У 2016 році обсяг випуску акцій сягнув свого максимуму за останні п'ять років і становив 199,36 млрд грн., але найбільші обсяги випусків акцій, які зареєструвала НКЦПФР, належали емітентам, основними видами економічної діяльності яких були фінансова та страхова діяльність!!!! (194,41 млрд грн, або 97,51% від загального обсягу) [1]. Серед категорії «інші» найбільші обсяги зареєстрованих випусків акцій належали підприємствам, основним видом економічної діяльності яких було проведення операцій з нерухомим майном.

Отже, такі сектори економіки як промисловість, АПК, транспорт зв'язок та ін. не використовують можливості фондового ринку для залучення додаткових інвестицій у свій розвиток. Або не хочуть, бо не довіряють інституціям фондового ринку. Статистика свідчить, що вітчизняні підприємства не використовують потенціал акціонерної форми фінансування інвестиційної діяльності – з 1215232 юридичних осіб на 1 вересня 2017 року лише 2417 (0,19%) є публічними акціонерними товариствами, які мають право відкрито продавати свої акції на фондовому ринку.

Проблемою є також низька якість корпоративних цінних паперів вітчизняних підприємств – з усіх акцій та корпоративних облігацій, емітованих у 2016 року лише близько 8 % допущено до торгів на фондових біржах.

Частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів у 2016 роках – лише 11,18%, у порівнянні у 2013 р. – 27,69%. Отже

спостерігаємо тенденцію до превалювання неорганізованого ринку над організованим, що негативно позначається на прозорості фондового ринку, що відлякує не лише вітчизняних, але й іноземних інвесторів. Як результат – іноземні інвестори почали стрімко виводили свій капітал з вітчизняного фондового ринку (у 2014 р. – 4,37 млрд. грн., 2015 р. – 22,78 млрд. грн., а у 2016 р. – 84,88 млрд. грн.)

Якими є перспективи для розвитку фондового ринку в Україні:

- ✓ держава буде ще більше емітувати державних цінних паперів для покриття власних боргів та витрат на військові дії на Сході країни, а банки та інші фінансові установи будуть їх купувати, бо це для них безпечно і прибутково;

- ✓ корпоративні цінні папери (які переважно емітовані фінансовими установами) є не привабливими, як для вітчизняних, так і іноземних інвесторів), і допоки йдуть військові дії, жоден іноземний інвестор не прийде в Україну;

- ✓ в Україні низький рівень корпоративного управління та захисту прав акціонерів, тож така форма підприємництва як акціонування не матиме у майбутньому розвитку;

- ✓ ущемлення прав інвесторів, неповне висвітлення інформації про діяльність емітентів під час процедури банкрутства, санації, реорганізації або ліквідації негативно впливатимуть на інвесторів;

- ✓ внутрішні інституційні інвестори, представлені ІСІ, недержавними пенсійними фондами та страховими компаніями є фінансово нестійкими, їх діяльність на ринку напряду залежить від заощаджень домогосподарств, які останнім часом почали стрімко знецінюватися.

У той же час, розвиток фондового ринку в Україні ми вбачаємо лише через запровадження у фінансовій сфері Інтернет-технологій і появи фінтехкомпаній, до яких відносять такі відомі сервіси як PayPal, Skrill та ін. Саме ці компанії спроможні будуть оживити ринок, зокрема, шляхом заохочення дрібних інвесторів і населення до більш активної участі на ринку.

Список літератури:

1. Річний звіт за 2016 рік Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «На шляху до системних змін» / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2017/07/zvit-komosii-2016-ukr-web.pdf>
2. Грошово-кредитна та фінансова статистика НБУ / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#2

УДК 330.322

Г. А. Матвієнко
к. е. н., доцент кафедри фінанси та кредит
Таврійській національний університет
імені В. І. Вернадського

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Активізація інноваційно-інвестиційної діяльності є основною умовою зростання економічного розвитку регіонів, який в значній мірі залежить від державної та регіональної політики. Досягнення сталого розвитку в Україні можливе лише при реалізації всього інвестиційного потенціалу та інноваційної спрямованості підприємств. Доцільно максимально збалансувати інтереси інвесторів та соціально-економічних інтересів розвитку регіону

Однією з основних проблем економіки України є значна диференціація регіонального розвитку. Так, за підсумками 2016 року валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу населення був від 10778 грн. у Луганській області до 155904 грн. у м.Києві, різниця складає більше ніж в 14 разів. Стосовно інвестиційно-інноваційного розвитку, то індекс капітальних інвестицій, у відсотках до попереднього року найбільшим є Одеській області - 163,4%, найнижчим в Івано-Франківській – 65,3%. За